

POLITIET
KRIPOS

ÅPEN

Vold som handelsvare

En beskrivelse av fenomenet

1. Innledning

De siste årene har politiet registrert en økning i antall hendelser hvor barn og unge rekrutteres til voldsoppdrag gjennom digitale plattformer. I Politiets trusselvurdering fra 2025¹ pekes det på at den digitale utviklingen har gitt økt handlingsrom og effektivisering av den organiserte kriminaliteten. Anonymiseringsteknologi og krypterte meldingstjenester blir brukt for å planlegge, rekruttere, bestille, utføre og betale for kriminelle handlinger. Blant kriminalitetstypene som er muliggjort av teknologi finner man fenomenet omtalt som "vold som handelsvare".

Denne rapporten gir en kortfattet beskrivelse av dette fenomenet. Rapporten er basert på informasjon fra politiets registre og andre relevante kilder. Politiet kan ikke alene hindre at barn og unge rekrutteres til kriminalitet – det forebyggende arbeidet er et felles ansvar som må løftes av både skole, familie, nærmiljø og andre samfunnsaktører. Økt kunnskap og felles forståelse rundt hvordan rekruttering til kriminalitet foregår er en viktig brikke i dette arbeidet. Formålet med denne rapporten er derfor å øke fenomenkunnskapen hos privatpersoner og offentlig etater som har et ansvar for å forhindre at barn og unge involveres i kriminalitet.

2. Beskrivelse av fenomenet

Begrepet "vold som handelsvare" beskriver et fenomen blant kriminelle aktører og nettverk der vold og trusler etterspørres og tilbys som en tjeneste mot betaling. Fenomenet kjennetegnes av at voldsoppdrag formidles gjennom digitale plattformer, ofte til barn og unge. Plattformene fungerer som markedsplasser for bestilling, koordinering og tilrettelegging for voldsoppdrag. Tilbudet har fått en økende grad av profesjonalisering, der kombinasjonen av relativt lav pris, tilgjengelighet og anonymitet gjør vold mer tilgjengelig og kommersialisert enn tidligere.

Hittil i 2025 har politiet registrert et tosifret antall voldsoppdrag som er blitt utført i Norge, og et tosifret antall voldsoppdrag er hittil avverget. Bare den siste måneden har antallet voldsoppdrag annonsert på de digitale plattformene økt kraftig. Voldsoppdragene inneholder hele spekteret av voldskriminalitet fra trusler til drap. Motivasjonen for voldsoppdrag varierer, men omfatter blant annet styrking av egen posisjon, utvidelse av kontrollområder, etablering av skremselskapital og bruk av unge gjerningspersoner for å redusere strafferettslig risiko for bestiller.

I Politiets trusselvurdering 2025² står det at kriminelle nettverk og aktører samarbeider om organisert kriminalitet på tvers av de nordiske landene, og at trusselen ventes å øke i

¹ Politiets trusselvurdering, 2025. Hentet fra: <https://www.politiet.no/globalassets/tall-og-fakta/politiets-trusselvurdering-ptv/politiets-trusselvurdering-2025.pdf>

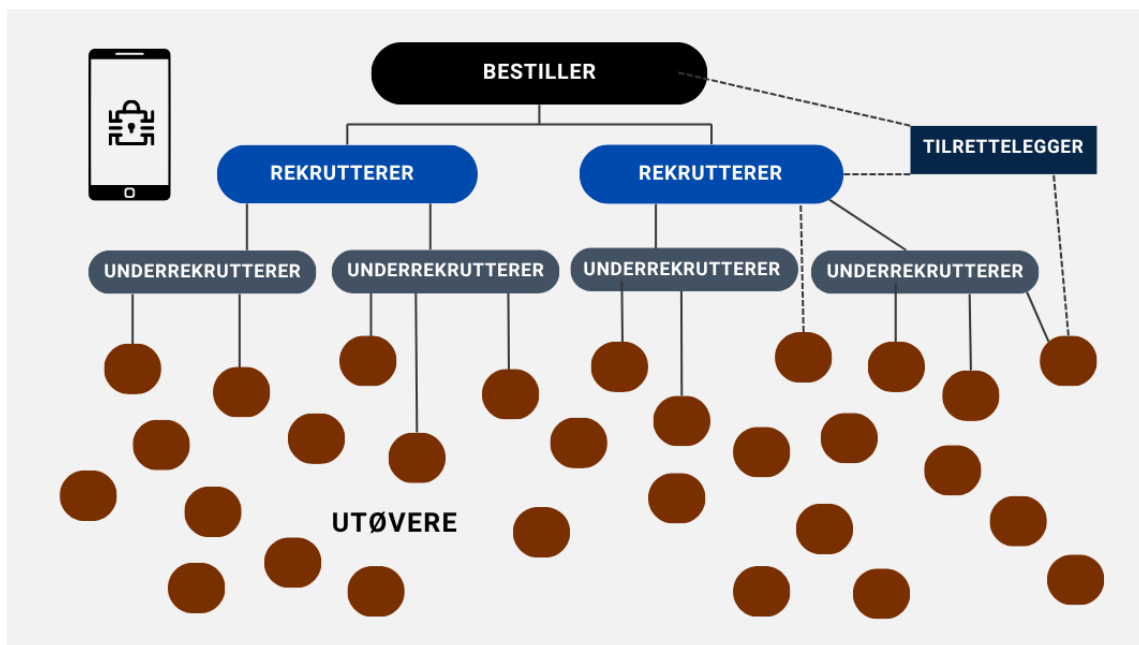
² Politiets trusselvurdering, 2025. Hentet fra: <https://www.politiet.no/globalassets/tall-og-fakta/politiets-trusselvurdering-ptv/politiets-trusselvurdering-2025.pdf>

tiden fremover. Sverige er det landet i Norden der grov kriminalitet har hatt den alvorligste utviklingen de siste årene, og Sverige scorer høyest på utbredelse av organisert kriminalitet blant de nordiske landene.³ Svenske metoder og strukturer preger i økende grad hvordan voldskriminalitet planlegges og gjennomføres i Norge.

Voldsoppdrag i Norge har i stor grad hatt tilknytning til svenske nettverk, men det forekommer også saker der norske aktører står for hele oppdragskjeden – fra bestilling til utførelse. I tillegg har man tilfeller hvor unge norske borgere rekrutteres til å utføre voldsoppdrag i Sverige og andre land i Europa. Norge eksporterer med andre ord voldsutøvere, og har således blitt en distributør av voldskapasitet, noe som forsterker den negative konsekvensen av organisert kriminalitet på alminnelig trygghet i våre naboland. Svenske aktørers fysiske tilstedeværelse i Norge utgjør fortsatt en trussel. I tillegg forsterkes trusselbildet av kopiering av svenske handlemåter og rekruttering av norske ungdommer til oppdrag i utlandet. Samlet vurderes dette å bidra til et komplekst og grenseoverskridende kriminalitetsbilde.

2.1. Fra annonsering til voldsutøvelse

Rekruttering av barn og unge til voldsoppdrag kan skje på flere måter, men den siste tiden har politiet sett at oppdragene ofte følger en tydelig struktur med faste roller. Rollene fremstår å være uavhengig av oppdragets art. Politiet omtaler de ulike rollene som bestiller, rekrutterer, tilrettelegger og utøver.

Figur 1 – Figuren illustrerer rollene innen vold som handelsvare

Bestiller er den som finansierer og initierer voldshandlingen. Aktørene tilhører som regel etablerte kriminelle nettverk, har høy operasjonell sikkerhet og befinner seg fysisk langt unna åstedet – ofte i utlandet. Gjennom krypterte plattformer bestiller de oppdrag som

³ Global Initiative Against Transnational Organized Crime. 2024. Hentet fra: <https://globalinitiative.net/analysis/ocindex-2023/>

kan omfatte alt fra skyting og bruk av eksplosiver til trusler og andre former for voldskriminalitet. Bestilleren kontakter en eller flere rekrutterere, som fungerer som mellomledd mellom bestiller og utøver.

Rekrutterere administrerer gruppene eller kanalene der oppdrag annonseres. Rekrutterer ønsker ofte å nå ut til flest mulig potensielle voldsutøvere. Derfor legges oppdrag ut på åpne plattformer som for eksempel Instagram og Snapchat, før videre kommunikasjon og planlegging av voldsoppdraget flyttes til krypterte plattformer. Rekruttereren kan ha flere underrekrutterere, og mottar selv betaling for hvert oppdrag som bemannes. Rekrutterer kan også betale andre for å rekruttere barn og unge fra åpne sosiale medier og over på krypterte plattformer og inn i deres grupper.

Tilretteleggerne muliggjør selve gjennomføringen. Dette kan omfatte alt fra våpen, transport, klær, teknisk utstyr, mat eller midlertidige oppholdssteder. Et oppdrag kan involvere flere tilretteleggere, og disse har som regel kun innsikt i en begrenset del av helheten, noe som reduserer risikoen dersom en av dem blir tatt.

Utøverne er ofte unge personer, mange uten tidligere alvorlig straffehistorikk. Den unge utøveren har ofte ingen tilknytning til det kriminelle nettverket og kjenner ikke nødvendigvis hverken offeret eller området hvor voldsoppdraget skal finne sted. En vanlig modus er at utfører må identifisere seg selv ovenfor rekrutterer. Dette gjøres ved å sende bilde av seg selv og sine ID-papirer. Hele eller deler av oppdraget filmes ofte. Bilde- og videomateriale av voldshandlingene brukes videre i en "digital krig" mellom rivaliserende nettverk som bevis på strategiske seiere. I de tilfeller hvor gjennomføringen av oppdraget ikke gikk som planlagt, eller utfører ønsker å trekke seg, kan ID-papirene og eventuelt filmmateriale brukes som pressmiddel ovenfor utøver eller utøvers familie.

Videre detaljstyres ofte utøveren via mobiltelefonen gjennom hele voldsoppdraget og brukes gjerne til flere oppdrag frem til de pågripes. Dette gjør at utøver ikke behøver å inneha annen egenkapasitet enn tilgang til kryptert kommunikasjon og evnen til å følge instruks. I mange tilfeller er derfor utøverens viktigste egenskap at de er under kriminell lavalder og dermed ikke strafferettslig ansvarlige.

2.2. Rekrutteringsmekanismer

Rekrutteringen til voldsoppdrag skjer gjennom relasjoner og tillit. Enten det er venner, bekjente eller nettbaserte kontakter, brukes sosiale bånd som inngangsport.

Rekrutteringsprosessen viser klare likhetstrekk med grooming⁴. Rekrutterer opparbeider tillit gjennom sosial kontakt og gradvis tilnærming, ofte ved å vise interesse for den rekruttertes livssituasjon og behov for tilhørighet. Over tid skapes et avhengighetsforhold der lojalitet, anerkjennelse og økonomiske insentiver brukes for å påvirke og styre atferd. Denne formen for relasjonsbygging bidrar til å normalisere vold og kriminalitet,

⁴ Å bygge tillitsforhold til en sårbar person (ofte et barn) med hensikt å begå ulovlig handlinger

og reduserer terskelen for å delta i handlinger som ellers ville blitt oppfattet som uakseptable. Dette gjør intensjonen til rekrutterer vanskeligere å gjennomskue for dem som blir rekruttert – det oppleves innledningsvis ikke som tvang, men som muligheter formidlet av noen man stoler på.⁵ Utnyttelse eller det å forlede en mindreårig til eksempelvis tvangsarbeid eller tvangstjenester eller medvirke til dette kan imidlertid være straffbart etter strl. §257 (menneskehandelbestemmelsen) uavhengig av hvordan den unge opplever situasjonen.

Rekrutteringen til selve plattformene hvor voldsoppdrag formidles har paralleller til rekrutteringen til pyramidespill. Aktører mottar betaling eller andre fordeler for å rekruttere nye personer til lukkede kanaler der oppdragene legges ut. Dette skaper et insentivsystem der hver rekrutterer oppnår gevinst ved å utvide nettverket, samtidig som de øverste leddene styrker sin tilgang på utøvere. Modellen bidrar til rask spredning av både informasjon og rekruttering av deltakere. Når man først er deltaker i disse forumene, lokkes man videre mot voldsutøvelse med løfter om raske penger, status, eller «street cred»⁶ uten betydelig innsats. På digitale plattformer og i sosiale medier benyttes statussymboler og gangsterrap som markedsføring for den kriminelle livsstilen. Som i pyramidespill fremstår voldsoppdrag på overflaten som en mulighet til rask gevinst eller sosial oppgradering, særlig for ungdom som opplever utenforskap. Psykologisk press, manipulasjon eller trusler brukes videre som kontrollmidler dersom man ønsker å forlate det kriminelle nettverket, og mange blir værende av lojalitet, skyld eller frykt.⁷

2.3. Sosiale medier og krypterte kommunikasjonskanaler som plattformer for rekruttering

Som tidligere nevnt spiller digitale plattformer og lukkede kommunikasjonskanaler en aktiv rolle i rekrutteringsprosessen. Rekrutteringen skjer på en rekke forskjellige plattformer og legges ofte ut flere steder samtidig for å øke rekkevidden av potensielle utførere. Blant plattformene voldsoppdragene annonseres på finner man for eksempel Snapchat, Instagram, Telegram, Signal og Discord. Det er imidlertid viktig å understreke at listen over plattformer ikke er uttømmende. Kriminelle aktører viser høy grad av tilpasningsevne og tar raskt i bruk nye sosiale medier og kommunikasjonsplattformer etter hvert som de øker i popularitet blant unge brukere. Dette gjør det viktig å være oppmerksom på at rekruttering kan skje på stadig nye arenaer.

Algoritmer fremmer innhold som engasjerer, også innhold som normaliserer eller glorifiserer vold. Memes⁸ og spillterminologi brukes bevisst for å gjøre grov kriminalitet ufarlig i unges øyne. Rekrutterer lokker med belønning eller status og beskriver

⁵ Europol, 2024. Hentet fra: <https://www.europol.europa.eu/publications-events/publications/recruitment-of-young-perpetrators-for-criminal-networks#downloads>

⁶ Slanguttrykk for popularitet, respekt eller posisjon i enkelte miljøer

⁷ Politiets trusselvurdering, 2025. Hentet fra: <https://www.politiet.no/globalassets/tall-og-fakta/politiets-trusselvurdering-ptv/politiets-trusselvurdering-2025.pdf>

⁸ Kulturelle uttrykk, ofte bilde eller video, som spres på nett.

oppdragene som tilsynelatende enkle, ufarlige og uten konsekvenser.⁹ Rekrutteringen benytter referanser til elementer de unge allerede kjenner fra spillverdenen¹⁰, slik som poengsystemer, virtuelle hedersbevis/statussymboler, rangeringer og progressive nivåsystemer. Dette skaper konkurranse og belønning som motiverer til deltakelse. Vold framstilles som prestasjon, status eller «leveling up». Samtidig avhumaniseres ofre, og juridiske eller moralske konsekvenser av volden nedtones. Resultatet er en effektiv rekruttering til kriminalitet og en kultur som i økende grad gjør vold mer akseptabelt.¹¹

2.4. Utøvere får ikke betalt

Rekrutteringen av unge til voldshandlinger preges ofte av utnyttelse og brudd på lovnader. Utøverne får gjerne løfter om rask betaling, status eller beskyttelse, men realiteten er at disse lovnadene ikke alltid innfris. I flere tilfeller uteblir deler av eller hele betalingen, og de unge sitter igjen som den tapende part – med høy risiko for både strafferettslig konsekvenser og represalier fra de samme nettverkene som utnyttet dem. Utøverne pågripes ofte i forbindelse med voldsoppdragene. Dersom de ikke pågripes innledningsvis, så presses eller trues de til å utføre flere oppdrag frem til de blir tatt. Rekruttererne og bestillerne er klar over at utøverne som regel ofte blir pågrepet av politiet, men dette gjøres ikke potensielle utøvere kjent med. Rekrutter presenterer i stedet en «exit-plan» for utøvere som gir inntrykk av at utøveren skal komme seg unna politiet etter fullført voldsoppdrag. I mange tilfeller er disse planene fiktive. Denne kyniske praksisen understreker hvordan ungdom i slike strukturer sees som enkle og unnnværlige ressurser, og hvordan deres sårbarhet blir et aktivt verktøy i nettverkens kriminelle virksomhet. Kombinasjonen av våpen og bruk av uerfarne barn og unge i alvorlig voldskriminalitet illustrerer et alvorlig skifte hos både bestillere og utøvere av voldsoppdrag i Norge. Denne kombinasjonen øker faren for feilidentifisering av mål, og den unge utøverens potensielt manglende evne til risikovurdering knyttet til voldsoppdrag i det offentlige rom øker risikoen for skade på utenforstående.

⁹ Europol, 2025. Hentet fra: <https://www.europol.europa.eu/operations-services-and-innovation/operations/operational-taskforce-grimm>

¹⁰ Engelsk: Gameification

¹¹ Europol, 2024. Hentet fra: <https://www.europol.europa.eu/publications-events/publications/recruitment-of-young-perpetrators-for-criminal-networks#downloads>